

Toimenpideoite TPA 36/2017 vp

Emma Kari vihr ym.

Toimenpideoite perhevapaajärjestelmän uudistamisesta

Eduskunnalle

Hallitus on vihdoin käynnistänyt perhevapaiden uudistamisen. On tärkeää, että perhepolitiikkaa tehdään luomalla rakenteita, jotka lisäävät tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta perhe- ja lapsiystävällisellä tavalla. Naisten asema työelämässä ei vahvistu eikä isien tasavertainen vanhemmuus toteudu nykyisellä järjestelmällä. Nykyisen järjestelmän jäykkyys ja sen aiheuttamat rakenteelliset ongelmat ovat olleet tiedossa jo pitkään.

Isyysvapaan käyttö on noussut viimeisten kymmenen vuoden aikana 35 %. Isät ovat myös aikaisempaa enemmän yksin lasten kanssa kotona eli pitävät isyysvapaajaksoaan äidin pitämien perhevapaiden jälkeen. Tätä kehitystä on nopeutettava kasvattamalla isälle kiintiöidyn vapaan osuutta. Vaikka miesten perhevapaiden käyttö on ollut kasvussa, miesten käyttämä osuus perhevapaapäivistä on edelleen vaatimaton Ruotsiin verrattuna.

Perhevapaajärjestelmän uudistuksen tavoitteena tulee olla hoitovastuun tasaisempi jakautuminen vanhempien kesken niin, että naisten asema työelämässä paranee ja miesten rooli kotona vahvistuu. Vihreät ovat esittäneet perhevapaamallia, joka ei lisää kustannuksia nykyiseen järjestelmään verrattuna. Ansiosidonnaisista vanhempainvapaista isälle korvamerkitään 5 kuukautta, äidille 5 kuukautta ja lisäksi 5 kuukautta vanhemmat saavat jakaa haluamallaan tavalla. Vihreiden mallin mukaisesti isien 35 %:n käyttöasteella vaikutus julkisen sektorin rahoitusasemaan olisi -36 miljoonaa.

Isien kiintiöiden kasvattamisesta on kiistatonta hyötyä: isäkiintiö lisää selvästi miesten perhevapaiden käyttöä ja lisää tasa-arvoa, sillä se jakaa perhevapaat tasaisemmin molempien vanhempien kesken. Se edistää äitien mahdollisuuksia osallistua työelämään, vähentää naisten syrjintää työmarkkinoilla sekä kaventaa naisten ja miesten välisiä tuloeroja. Isän perhevapaan käyttö lisää kokonaisuudessaan perheen hyvinvointia ja vähentää myös eron riskiä.

Tasa-arvon lisäksi perhevapaajärjestelmä kaippaa lisää joustavuutta. Joustavuus on yksi Ruotsin perhevapaamallin vahvuuksista. Perheille tulee antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet valita vapaammin, millaisissa erissä he haluavat perhe-etuuksia nostaa ja millaisina jaksoina vapaansa pitää. Perheiden valinnanvapautta tulee lisätä mahdollisuudella käyttää vapaita osa-aikaisesti ja nostaa etuuksia pienemmissä erissä niin, että se pidentäisi vapaan kestoa. Lasten hoitaminen pitkään kotona kotihoidon tuella voi olla köyhyys- tai työllisyysloukku. Kaikkein suurin köyhyysriskiä lisäävä tekijä se on äideille, joilla ei ole työpaikkaa, johon palata. Perhevapaajärjestelmää on kehitettävä nykyistä joustavammaksi niin, että perheiden valinnanvapaus lisääntyy. Sen on

Toimenpidealoite TPA 36/2017 vp

tunnistettava perheiden monimuotoisuus ja sovelluttava moninaiisiin elämäntilanteisiin. Nykyistä paremmin tulee huomioida mm. eroperheiden ja sateenkaariperheiden tarpeet.

Nykyisen järjestelmän jäykkyys ohjaa liiaksi olemaan joko töissä tai kokonaan töistä pois. Esi-merkiksi osa-aikatyön tai lyhyiden työpätkien tekemistä tulisi helpottaa. Parempi mahdollisuus osa-aikatyöhön vähentäisi myös yksinhuoltajaperheiden köyhyyttä. Nykyisin osapäivätyö on pienen lapsen vanhemmalle vain harvoin taloudellisesti kannattavaa, kaikista vähiten yksinhuoltajille. Järjestelmää uudistettaessa on kiinnitettävä laajasti huomiota niiden rakenteiden purkamiseen, jotka nykyisellään heikentävät perheenperustamisikäisten naisten työllisyyttä. Kotihoidon tukea tulee kehittää nivomalla se kiinteämmin osaksi yhtenäisempää ja joustavampaa perhevapaajärjestelmää. Perhevapaiden ohella on jaettava niistä aiheutuneet kustannukset nykyistä tasaisemmin kaikkien työnantajien ja työntekijöiden kesken. Lisäksi on kohennettava naisten työmarkkina-asemaa ja palkkatasa-arvoa myös muuten kuin perhevapaita kehittämällä.

Osa perhepolitiikkaa on kaikille lapsille tarjottava laadukas varhaiskasvatus, jolle on taattava riittävät resurssit. Kansainvälisissä tutkimuksissa se on todettu tuloksellisimmaksi ja kustannustehokkaimmaksi keinoksi lasten hyvinvoinnin ja kehityksen varmistamisessa. Varhaiskasvatus tukee elinikäistä oppimista ja koulussa tarvittavia valmiuksia sekä ehkäisee syrjäytymistä ja yli sukupolvien ulottuvaa huono-osaisuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin perhevapaajärjestelmän uudistamiseksi niin, että uudistus lisää tasa-arvoa, perhevapaajärjestelmän joustavuutta ja työllisyyttä.

Helsingissä 23.10.2017

Emma Kari vihr
Touko Aalto vihr
Pekka Haavisto vihr
Hanna Halmeenpää vihr
Satu Hassi vihr
Heli Järvinen vihr
Johanna Karimäki vihr
Krista Mikkonen vihr
Ville Niinistö vihr
Jani Toivola vihr
Antero Vartia vihr
Ozan Yanar vihr